

ابونه شرايطى: هرير

ايچون سنه لى (۲۷۵)

آلى آيانى (۱۵۰)

غروشده

نسخه سى ۵ غروش

سنه لى ۵۲ نسخه در

اداره خانه

آقره ده حریت اوتلى

قارشوسنده

اخطارات

آبونه بدلى پشیندر

مسلكه موافق آثار مع

المنونیه قبول اولنور. درج

ایدله بن یازیلر اعاده اولماز

عدد ۴۸۸

۱۰ ذى القعدة ۱۳۳۹

پارار

۱۷ توموز ۱۳۳۷

۱۹ جلد

ادرس تبدیلنده آیریمجه
بش غروش کوندولمیدر

مکتوبلرک امضالری واضح
واوقوناقلى اولمسی و آبونه
صره نومروسى محتوی
بولونمسی لازمدر.

ممالك اجنبیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرسلرینک
فرالسزجه ده یازلمسی رجا
اولنور.

پاره کوندولدیکی زمان نهیه
دائر اولدیقى واضحا
پیلدیرلمسی رجا اولنور.

مکتبہ تدریسات و تربیہ دینیہ مسئلہ سی حقندہ

— معارف و کمال محترمی حمد اللہ صبحی بک افندیہ —

محترم افندم؛

کوروب طور یوزر . دینک کہ دین ، یالکز بر اعتقاد ، یالکز بر عبادت مسئلہ سی دکل ایش . قور و بر اعتقاددن ، میخانیکی بر عبادتدن برشی چیقماز . هم نه حاجت ، اگر بضرینک ظن و تلقینلری کی دین یالکز بر اعتقاد و عبادت مسئلہ سی اولسهیدی قرآن کریمده اعتقاد و عبادت حقندہ تقریباً (۵۰ - ۴۰) آیت اولدینی حالده علم و مدنیت حقندہ (۷۰۰) ، اخلاق و اجتماعیات حقندہ (۸۰۰) دن فضله آیت اولسی معناسز برشی اولمازی ایدی ؟ .

اوت ، دین یالکز بر عبادت و اعتقاد مسئلہ سی اولسهیدی « لاله - الا الله » کلمه طیبیه سی ایماندن بر جزؤ مهم اولدینی کی ، کذرکاه ناسدن اذیت و یره جک بر شیشی قالدیروب آتق ، وطنه قارشى صمیمی بر محبت بسلمکده ایماندن بر جزؤ اولمازدی .

اوت ، دین یالکز بر عبادت و اعتقاد مسئلہ سی اولسهیدی حائله سنی اتفاق ایتک ، قومشورینی اینجتمه ک ، ابنای نوعنه معاونت ایتک ، منعت عمومیه اوغورنده جالیشیق ، کنديسنه تودیع اولان بروظیفه یی حسن صورتله ایضا ایتک ، اجرای عدالت ایتکده نماز ، اوروج ، زکات ، حج کی برر وظیفه دینیہ اولمازدی . بر ساعت عدالت ایتک ، آلتش سنه نافله نمازدن خیرلی اولدینی ، بر کیچه حدود بوینده نوبت بکلمک بیک سنه کیچه نماز قیلیمقن ، کوندوز اوروج طومقدن افضل اولدینی سوبله یی صاحب شریعت صلی الله علیه وسلم افندمن دکلی در ؟ .

ایشته بو حقیقتلرک یاکلش آکلاشیلمسی ، دینک بر فکر مجرد ، بر عمل میخانیکی طرزنده تعایم ایدلمسی درک تدریسات دینیہ دن بکله نیلن غایه یی عقیم بر ایشدر . بر دین ، علم یی ای بیاملی درک اعتقاد و عبادت اسلامیه نیک هدفی یالکز آخرت دکلدر . بالجله احکام اسلامیه نیک هدفی تکامل فردی و بالخاصه تکامل اجتماعی سایه سنده جمعیتی اولا و بولذات بو عالمده ، ثانیاً دار عقبانه مسعودیته ایصال و نائل کمال ایتکدر . دوضرودن دوعروبیه علوم و مدنیتی تقریر ایدن یوزلرجه آیات کریمه دن صرف نظر یالکز عبادتک حکمت شرعیه و مصالح اجتماعیه سی کوسترن آیلرده نظر امعان ایله بانیلمیسه ، ینه بو حقیقتلرک آجیق اوله رق کوروله بیایر . بر عبادت بحضه اولان نماز و اوروجده بیله فردک و جمعیتک تکاملی غایه سی آجیق اوله رق کورولمکده در .

تدریسات دینیہ نیک آتجیق تاریخ اسلام و تاریخ مدنیت اسلامیه ایله اتمام ایدیله بیله جکک بر حقیقت اولدینیده مکتب بحریده آتی سنه ک حیات تدریسیهم ایله آکلادم .

۱۵ شعبان ۱۳۳۹ ، ۲۳ نیسان ۱۳۳۷ تاریخلی سبیل الرشاد جریده اسلامیه سنده معارفه متعلق مسائل مختلفه حقندہ کی نقطه نظریکزی تکرار تکرار او قودم . بائلی باشته مهم بر اثر ماهیتنده اولان اوبیانا نکرز بمانک حیات و عنائیله علاقه دار بولنا نلری بویوک امیدلره دوشوردی . صرک زمانلرده بعض عوامل خارجیہ و بالخاصه جاهل و قائله بازار هبرلرک ارشادی یوزندن کنجلمکده حصوله کلن تدنی اخلاقی یی و بوخسته لغک تدأویسنه نره دن باشلامق لازمکلیکده نه قدر واقفانه بر صورتده ایضاح بیوریورسکیز . دوعروبیه سی بو مسئله ده کی نفوذ نظریکزی جدأ شایان تقدیردر . بوجیاتی مسئله یی بر درجه واقفانه بر صورتده نشریح ایدن بر معارف و کلمی تبریک ایتیه هر حالده بروظیفه وجدانیه تاقی ایدیورم .

شمعی به قدر بک چوق معارف ناچار یی کوردک ؛ بونلرک اینجنده قدرت علمیلری فوق العاده اولانلرده واردی . فقط هیچ برینک زمانند ، مسئله نیک بو قدر وضوح ایله تدقیق ایدلیکفی ، حتی تدقیقه شایان کورولدیکنی ظن ایتیم . هیچ بر معارف ناظرینک زماننده بو مسئله لایق اولدینی اهمیتله تدقیق و اوکا کوره چاره لر تجری ایداش دکلدر . سوبله یی شیلر روح مسئله دن زیاده خاطر ایچون ، افکار عمومیه یی او ، حق ایچون سوبلشمش رسمی سرزلر ایدی . ایشته بک واقفانه اولان اومههم بیاناتکزدرک بو مسئله حقندہ کی دوشونجه لرینک بر قسمی ذات طالیرینه اچیق بر مکتوب ایله یازمق فرصتی ویرمشدر .

اوت ، حمد الله بک ! بیوردیه کز کی دینی یالکز بر عبادت و اعتقاد مسئله سی صورتنده تلقین ایتیملی ؛ اونک برده مدنیت مسئله سی اولدینی کلانه بیاملی ، دویوره بیلمه لی در . بونی دویورمدیق اعتقاد و عبادت بر فکر مجرددن ، بر عمل میخانیکی دن عبارت قالیر ؛ معقد و عابده اخلاقی و اجتماعی بر تاثیر حصوله آتیردمن . حال بوکه مسامانلق یالکز بر اعتقاد و عبادت دکلدر . اونک کنديسنه مخصوص بر اعتقادیاتی ، او اعتقادیات اوزرینه مؤسس عبادتی اولدینی کی ، بونلردن متولد بر اخلاقیاتی ، بر اجتماعیات و مدنیتی و بونلردن دوغان بر سیاستده واردر .

اعتقاد و عبادتک نتیجه و ثمره سی اولان « اسلام اخلاقی ، اسلام اجتماعاتی ، اسلام مدنی » آکلاشیلمدق ، اعتقاد و عبادت البته فائده سز قالیر . بونک ایچون دکلی درک : بک چوق معتقد و عابدلرک یالان سوبله مک ، امانته خیانت ایتک ، یکدیگرینک عابنده بولونمق ، هر تورلو منکراتی ایشلمک کی دیناً حرام اولان حرکاتدن چکنم دکلرینی ، مسامانلقک نماز و اوروج نسبتده فرض قیلدینی بر طاقم وظائفی ایضا ایتدکلرینی

دیکشده سی قطعاً لازم اولان طریق تدریسک بالکنز بر شکند. اصرار ایتملی، تلقین ایدم جکاری حقیقی قلباً دویامش اولالری، قیصه بر تعبیر ایله مسالک ارشاده وقف اولاملری در.

اولیه زمانلر اولوردی که ساعتی ترجمه تقریر ایتمکله آکلاشبله مایان، طلبه نك ذهنته کیرمه یز مسئله؛ بر فاراینگ، بر فزاینگ ترجمه جالندن بحث ایتمک، او مسئله حقه ده کی فکر لرینی سویله سکله طلبه نك نظرنده بسیط بر حقیقت کی تجلی ایدردی. ایشته یونجه تجربه مایله آکلادم که دین معلمی ایچون مشاهیر اسلامک تراجم احوالی بیامک ده لازم در. ایت، هیچ بر مدققک انکار ایدم به جکی بر حقیقت در که: او کره نك ایچون بیلمک، دویورمق ایچون دویق لازم در. دین درسی دماغه کوتورن الک یاقین یول، قابدن کچر. بناء علیه بر دین معلمی ایچون بالکنزجه دینی اینی بیامک کافی دکل، عینی زمانده دویق ده لازم در. بیامک باشقه، دویق یننه باشقه در. هر ایکسنگ واسطه سی آری در. حالبر که زده دویان شویله طورسون، بیله ن معلم ده آزد در. مع مافیه شوراسی ده اعترافه مجبورز که: دین معلمی بو وظیفه یی باشار بیلمک ایچون لازم کلن اوصاف و شرائطی نه قدر جامع اولورسه اولسون، تمامی مرفقیات ایچون محیطدن یا دم کورمسی ده شرط اعظم در. دین معلمک تلقینانی دیگر معلملر طرفدن فعلاً ویا - هیچ اولمازسه - قولاً تأیید ایدیلر، و بالعکس اولسکله تضاد تشکیل ایدم جک حرکاتده بوانولورسه او زمان دین معلمک وظیفه سی ده ازیاده مشکلاتمش، موفقیت ده آزماش دی کدر. چونکه او زمان طلبه آرمسند «دین معلمی وظیفه بو یولده تلقیناتده بونیور.» فکر سنجی اورته به جیقمق احتمالی پک قوتلی در. بناء علیه تربیه دینی نك اساسی و صمیمی بر صورتده لزومنه قانع قائل اولان معارفچیلرین ایچون بو مهم نقطه یی هر حالده نظر دفته آلمق لازم در.

بند کز نه قدر معارفچی بیایم که: سوزلرینی فعللری تکذیب ایدوب طوریور. بو آدملر، مثلاً، لوازم مدنیتدن اولدیفنه قانع اولدقلری بر طاقم شیلری طلبه به تلقین ایدر ایکن بالذات کنه دیلری ده فعلاً نمونه امتثال اولمایه جالیشدقلری جالده، بشریت ایچون نك ایچمک قدر لازم اولدیفنی طلبه به هر وقت سویله یوب دوردقلری دین و تربیه دینی ده فعلاً نمونه امتثال اوله یورلر. آرتق الک اوقاق شیلری بیله کزندن قاجیر مایان طلبه نك روحی اوزرنده بو کبی شیلرک نه مددش تأثیرلر براقه جغنی بیلمک که سویله میه لزوم وارمی؟

معلملرک شکلی و قیافتی مسئله سنده کی فکرلریکنز چوق شایان دقت در. بو مناسبتله یازم جغ شیلری ایکنجی بر مقاله به براقیورم. بالخاصه: «دارالمعلم اعزده، وظیفه تدریساتی در عهده ایدم جک معلمه و معلملرک انتخابی مسئله سی اقتدار و اخلاق ایله اولدیفنی قدر یاش ایله ده علاقه داردر. بر معلمه خانم شرائط متساویه یی حائر اولدیفنی وقت بر معلمه ترجیح ایدملی و معلملرده هیچ اولمازسه قیزلره «اولادلم» دیه بیله جک بر یاشده اولمالدر» بیورمکنز نه قدر مهم ونه درجه نظر دفته آله جق بر مسئله در. بو شرائطه عدم رعایت بوزندن هر کون تحت ایدن احوال نالایقه کوزمک اوکونده در.

معارفه ویرله جک استقامتی بیاناتکک شو سطرلری پک بلیغ بر صورتده تصویر ایدیور: «بوتون اعدادیلر مزی مملکت ایش آدمی یز. بیری جک حاله قویمه باشلايه جغز، و مناده جوجقلری مزی باشقه مانلری تقلید ایتمکدن، فرنکلک اوزه تپسندن تجرید ایدرک کنندی عنعنلری، کنندی ملتتری داخلمده، خلقک سودیکنی سور، خلقک حرمت ایتدیکنه حرمت ایدر؛ دیننه، طوبراغنه و ملتته مربوط المانلر اوله رق یقندیره جکیز.»

حمدالله بک امین اولیکیز که آنجق شو سطرلر ایچنده بدمیج آمالکنز تحقیق ایشدیکی کون بو ملت بوتون مناسیله قورتولمش، حریت واستقلالنه نائل اولمش در، کور بر تقلید ایله فرنکلک اوزه تپسندن قورتولمده بو ملت ایچون قطعاً حیات واستقلال یوق در. عنعناته یان باقان، خلقک سودیکنی سومه یه ن - کیم اولورسه اولسون - هیچ بر زمان بو ملتته نافع بر عنصر اوله ماز. اونک عامندن، صرفانندن - اکر وارسه - بو ملت استفاده ایدم مز. نه قدر شایان تأسف که استانبول کنجلیرینک قسم کلیسی حالا بونی ادراک ایتمکن چوق اوزاق بونیورلر. فلا کتلیرینک الک بویوک شائق کور کورینه تقلید در. فرنکلک اوزه تپسندی در. آرتق بو موده به نهایت ویریلیدر. یوقسه امکریمن یننه بوشه در.

اگر دینک حقیقتنه، تربیه دینی نك لزوم حقیقیسنه - رسمی دکل - جداً و صمیمی اوله رق قانع بونیور ایسه ک هم علوم دینه تدریساتی سویله دیککیز وجهله اصلاح ایتمک، همده تدریساتک جدیدنی اخلاص ایدم جک، قیتمی دوشورده جک افعال و حرکاتدن محیطی قورتا مق لازم در. باشقه تورلو حرکت، منتج ووفیت اولماز. طلبه، هر کون محیطنک، کنه دینی اداره ایدنلرک دینه قارشى فلا کوستردکاری حرکات لایبالایانه شاهد اولوب دوردقجه قلبند کی بحرانی ازاله ایتمک نه قدر مشکل در؟ ناصل که ذات عالیلری ده «مکتبلرک تربیه دینه اعتباریله کوستردیکی اهمال عائله لردن وبلده - لر مزدن نیرایت ایدن عمومی اهمالک هر طرفدن صیروب کلن تأثیریه پک زیاده علاقه دار در.» دیمکله بو حقیقت پک کوزل ترجان اولیورسکنز.

الحاصل، تدریسات و تربیه دینی ده حصوله کلن ضعف واهمالک، کنجلیسکک دینه قارشى آلمش اولدیفنی لایبالایانه وضیمتک باشلیجه ایکی سببی وار: ۱ - معارفچیلرک دین خصوصنده لاقید اولملری. ۲ - تدریسات دینه ایله مشغول اولان ذواتک هر زمان و مکانه کوره

کوی مکتبہ و خلق مکتبہ رغبت سزا کی مسئلہ لڑنے کی فکر غالبی دہ تمامیلہ دوعرودر . شمدی یہ قدر المصارف مجبورہ نک توزیعندہ و نوعبولان عالتسزا کارہ بردہ کویدن طوبالان بارہل قصہلر ایچون صرف اندیلہ رک نفس کویہ مکتبہ آجیلہ مامسی ، آجیلان مکتبہ معلم کونیلہ مامسی انصمام ایدنجہ آرتق زوالی کویلرک مامرفہ و معارف مکتبہ رینہ ندن رعیت ایدنگاری قولاینجہ ا کلا بلہ ییلیر ظن ایدرم . زوالی کویلر حضرت آدم زماندن بری یول بازہ سی ویرہ جکیز ، مصارف مجبورہ یی تادیہ ایدہ جکیز دیہ صحنہ ، تجرہ نہ . وارنجیہ قدر واری یوغنی صاندینی حالہ ، نہ یولاردہ بر دکیشیکلاک وار نہ دہ مکتبہ و ماملاردہ . حتی مکتبہ و معلم مسئلہ سندہ کری یہ دوعرود مدہش بر تردی اولدینی اعتراف اتمہک بلکہ دہ برحق سزاق اولور ! دائرہ انتخابیہ کنر داخلندہ بولان آقسہ کی قضاسنک سوللی ناحیہ سندن بر مکتوب آلم ، بیوردیفکیز و جہلہ مصارف مجبورہ نک توزیعندہ وقوعہ کان عدالتسزاک او قدر آچیق کہ ، انسان حیرندن شامیر یور ، شہہ ایتہ روم کہ ذات طایلریندہ رسمی شکایت کلش در . هرورلو ثروت و ساماندن محروم بوتون مناسیلہ فقیر اولان بریرہ بوقدر مصارف مجبورہ توزیع ایتک ، ہر حالہ ، ذات عالیلرینک بحث ایتدیکی بحر کمز ادارہ آملرینک کویلو بی عادی بر صنف غد ایدن بر قسم اخلاق دوشکونلرینک ایشی در . بوطالاردوام ایتدیکی کویلو بی معارفی سودیرمک یک کوچ ویک کچ اولہ جغندہ ذہ قدر تردد اولونما لیدر .

الحاصل ، معافہ متعلق مسائل مختلفہ حقندہ کی دوشونجہ لریکیز یک علوی در ؛ خستہانی ضرورت تدابیری یک واقفانہ بر صورتلہ تشریح اید یورسکیز ؛ الویرر کہ شمدی یہ قدر یک چوقلرندہ کورلدیکی کہی یالکیز فکرندہ غزنتہ ستونلرندہ قلماسین ! عزم و حسن نیت اولدقدن صکرہ ہر شی اولور ؛ بالخاصہ بویلہ جاتی رمشلہ دہ برکون بیلہ دورمق موافق دکل در . حسن نیتلہ ایشہ باشلا بچہ اللہ مطلقا ظہیریکیز اولاجق در . ان الله عبادا اذا ارادوا اراد = اللهم اولعزم صاحبی قوللری وارد کہ اونلر بر شیک حصوانی مراد ایدنجہ جناب حق دہ ارادہ بیورر .

آقسہ کیلی

مکتبہ آطہ

احمد حمیدی

زینت اشیا سی

مال من اقتصاد = اقتصادہ رعایت

ایدہ نلر محتاج اولالزل . حدیث شریف -

کچنکی مقالہ مکتبہ صوکلرندہ زینت اشیا سنک ممکنہ کیرہ نی یاساق ایدہن قانون حقندہ کی اعتراض نقطہ لرینی دہ یازراق ، عقلہک

نقلہ لرینی خاطر لاتان محدود بندہ کزلہ قزیم اولدی نہ یالان سولہیم : بن اچو چوقلرملہ و طوور و نلہ ، اولدہ سنلی نیلی قونونویم . اولہیم یاشدہ کی اختیارلر کچی بر کرشہ یہ قدر ولوب صور ووب طور مام . اولنلرلہ یایدنیم حسبہ جلاللر بنم خیانتک الک قیمتلی دقیقه لرینی احتوا ایدہر . بزده یک یا کلش بر شیدر ، کہ : چوقلر ییزی کورلر و دیلسنلر برینہ قویوب اولنلرلہ قونوشمق ایتہمہ یز . بزہ برشی صور سار صور انیزی ا کشتیر ، ترس بر جواب ویریز : حال بوکہ چوقلر صور ماق ، اوکر نلک ایچین چوقلریدر . سن اولنلرک صور غولرینہ جواب ویرمزشہک عزت نفساری قیریلیر ، قیلرندہ سکافارشی نفرتلر او یانیر . ایش بونکلہ دہ قلماز : چوقلر جاہل ، کورکرسز ، حتی بوزسینر اولور . تحصیل یالکیز مکتبہلر دہ کورستریلز ؛ اصل طائلہ او جافلرندہ کورستریلیر . یالکیز دقت ایتک لازمدر کہ : سؤلاردہ ، جوابلردہ ادب و تربیہ دائرہ ندہ اولسون . . .

بن چرجونلریہ کوچوک یاشلرندن بری او قدار یوز ویردیکم حالہ - جناب حقہ تحدیث نعمت ارلار ق سولہرم - کندیلرندن شمدی یہ قدار ہیچ بر تربیہ سزاک کورمہدم . یالان سولہمزلر ، امثاللرینی چکہ سزاک ایتزلر ، بی نالزاق یا نالزلر ، اوتہ کنی بریکنی چکشیدر مزلر ، خلاصہ : تام مسئلہ نجہ یاشارلر .

کچنکی مقالہ می مخدومہ قیزیہ دہ اوتوم شدم . مخدوم دیدی ، کہ : — آئی اما ، افندی بابا ، دیشاریدن زینت اشیا سی کتیرلر سہ برلی ماللریز احتیاج جزہ کافی کلیری ؟

— کلیر ، اولادم ، دیدم . ہم سن یازیلریہ دقت ایتہم شسین : بن نہ یازدم ؟ مملکت سزده یالکیز یک مہم احتیاجلریزدن اولمایان شیلر یاساق ایدلشیدر . بوقسہ بزده یتشمہ بن مادہلرینہ کیرہ جکدر . بونلرہ برشی یوق . قانونک آدنندہ آکلاشیلہ جنفی اوزرہ یاساق اولان آنجاق زینت اشیا سی در .

— بویرک ملت مجلسی معاشیلر ایچین برلی توماش کہیم سنی مجبور ایتمش . بونامیل اولور ؟

— اوتہ : بویلہ بر قانونک چیقار یلقندہ اولدوغنی بن دہ غزنتہ لردہ اوقودم ویک چوق سہویندم . واقما البسہ احتیاجی دہ ہم براحتیاجدر . فقط مملکت سزده بواحتیاجی تأمین امکانی یوق دکلدر .

اسکیدن بزہ برلی قوماشلری لہ بردک . اوروبانک سولوک قانلریلہ بویانمش چوروک قوماشلری کہینلرہ (فنا آدملر) کوزیلہ باقاردق . فقط یازیلریمزدہ آکلادیغیلک وجہ ایلہ (قایتولا - یون) بلاسی یوزوندن اوروپالیرک بویس قوماشلرینہ محتاج اولمایہ باشلادق . چونکہ : برلی ماللریز پارا ایتز اولدی . اوروپالیرلر اوجوز ، اوجوز ماللر کتیردی ؛